

ПРОГРАМА

для складання вступного іспиту з філософії до ад'юнктури
Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана
Кожедуба

ВСТУП

Програма вступного іспиту складена в обсязі програм навчальних дисциплін з філософії, що вивчається у вищих військових навчальних закладах МО України на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівнях освіти.

Програма вступного іспиту складається з таких змістових модулів і тем:

1. Змістовий модуль 1.
Історія філософії, її значення для формування філософської культури військових кадрів
Тема 1.1. Філософія, коло її проблем, роль у житті суспільства і людини
Тема 1.2. Історія розвитку філософської думки: загальна характеристика.
2. Змістовий модуль 2.
Проблеми онтології, їх значення для військової теорії та практики
Тема 2.1. Буття як філософська проблема, її значення для військової теорії та практики.
Тема 2.2. Концепції розвитку, їх значення для військової теорії та практики.
3. Змістовий модуль 3.
Проблеми гносеології, їх значення для військової теорії та практики
Тема 3.1. Філософське вчення про свідомість як відображення і діяльність, його значення для військової теорії та практики
Тема 3.2. Проблема пізнання у філософії. Філософія науки
4. Змістовий модуль 4.
Основи соціальної філософії, їх значення для військової теорії та практики
Тема 4.1. Проблема людини у філософії, її значення для військової теорії та практики
Тема 4.2. Соціально-філософська концепція суспільства, її значення для військової теорії та практики.
5. Змістовий модуль 5.
Філософські проблеми війни та армії
Тема 5.1. Соціально-філософська концепція війни
Тема 5.2. Воєнна могутність держави
Тема 5.3. Армія як засіб збройного насильства
Тема 5.4. Армія і сучасне суспільство
6. Змістовий модуль 6.
Релігієзнавство
Тема 6.1. Релігієзнавство як наука, його значення для військової теорії та практики
Тема 6.2. Світові релігії і сучасні нетрадиційні релігійні культури
7. Змістовий модуль 7.

Логіка

Тема 7.1. Логіка як наука. Основні закони логіки, їх значення для діяльності військових кадрів

Тема 7.2. Форми мислення, їх значення для діяльності військових кадрів

8. Змістовий модуль 8.

Етика та естетика

Тема 8.1. Етика – наука про мораль, її значення для військової теорії та практики

Тема 8.2. Основні категорії етики. Категорії військової етики, їх значення для військової теорії і практики

Тема 8.3. Естетика – наука про становлення і функціонування чуттєвої культури людини. Основні категорії естетики

1. Мета і завдання вступного іспиту з філософії

1.1. Метою вступного іспиту з філософії є перевірка рівня оволодіння системою філософського знання як основи наукового і гуманістичного світогляду, загальної і військово-професійної культури, теоретико-методологічної основи пізнавальної і практичної діяльності.

1.2. Основними завданнями вступного іспиту з філософії є:

- перевірка рівня засвоєння сутності, змісту та особливостей філософії, її функцій, місця та ролі у системі сучасного наукового знання;
- перевірка рівня сформованості здатності застосувати теоретичні положення філософії для аналізу процесів суспільної життєдіяльності, розвитку військової теорії і практики;
- перевірка рівня сформованості загальної і філософської культури, методологічної дисципліни думки.

1.3. Кандидати для вступу до ад'юнктури повинні:

знати :

- головні проблеми сучасної світової та вітчизняної філософії, етичної та естетичної теорії, логіки, теорії та історії релігії, війни та армії;
- досягнення світової та вітчизняної філософської думки, історію становлення, основні етапи і особливості розвитку філософії, її місце та роль у житті суспільства, науковій і військово-професійній діяльності;
- основні закони, категорії, поняття і принципи філософії, етики та естетики, логіки, сутність і особливості віровчень та культів світових і національних релігій, філософії війни та армії, особливості їх виявлення в житті суспільства, науковому пізнанні і військовій практиці.

вміти :

- аналізувати факти, явища та процеси, що відбуваються у житті суспільства і Збройних Сил України, розвитку військової теорії та практики;
- виявляти теоретико-методологічні основи і соціально-політичну спрямованість концепцій війни та армії, аналізувати загрози і виклики національній безпеці держави у воєнній сфері, реалізовувати функції філософії у військово-професійній діяльності.
- робити світоглядні і методологічні висновки на основі філософських знань.

2. Інформаційний обсяг програми вступного іспиту з філософії

Змістовий модуль 1.

Історія філософії, її значення для формування філософської культури військових кадрів.

Тема 1.1. Філософія, коло її проблем, роль у житті суспільства і людини

Проблема світобудови, суспільства та людини в історичному та сучасному значенні. Світовідчуття, світосприйняття та світоуявлення. Світогляд, його структура, риси, суспільно-історичний характер і роль у житті суспільства і людини. Історичні типи світогляду: сутність, особливості та функції. Філософський світогляд, його роль у формуванні наукового, гуманістичного світогляду військових кадрів.

Передумови та джерела виникнення філософії. Філософія як наука, її предмет і структура. Головні проблеми філософії в історичному та сучасному значенні. Основні типи філософських систем. Філософія в системі науки та культури. Особливості взаємозв'язку філософії з природничими та гуманітарними науками. Філософія і військова наука. Філософія і мистецтво. Філософія і політика. Гуманізм філософії. Функції філософії.

Місце і роль філософії у житті суспільства і людини. Основні функції філософії. Вплив філософії на формування світоглядної, методологічної і професійної культури офіцерських кадрів. Значення філософії для діяльності військових кадрів у різних сферах життєдіяльності армії.

Тема 1.2. Історія розвитку філософської думки: загальна характеристика.

Концепції походження філософії. Основні етапи історичного розвитку філософії. Джерела і закономірності розвитку філософії. Передумови ефективного розвитку філософії у сучасних умовах.

Європейська антична філософія. Відмінність західного і східного способів філософування. Передумови виникнення, специфіка функціонування та основні етапи розвитку європейської античної філософії. Основні проблеми та шляхи їхнього вирішення в європейській античній філософії. Місце і роль європейської античної філософії в історико-філософському процесі і культурній спадщині людства.

Філософія європейського Середньовіччя і епохи Відродження. Зміна парадигми філософування при переході від Античності до Середньовіччя. Християнство як світоглядна основа середньовічної філософії. Основна проблематика філософії європейського Середньовіччя і епохи Відродження. Місце і роль філософії

європейського Середньовіччя і епохи Відродження в історико-філософському процесі і культурній спадщині людства.

Філософія Нового часу. Натуралістичний і механістичний характер філософії Нового часу. Основна проблематика філософії Нового часу. пізнання. . Місце і роль філософії Нового часу в історико-філософському процесі і культурній спадщині людства.

Німецька класична філософія. Поняття класичної філософії. Ідейні джерела і соціально-економічні умови формування німецької класичної філософії, її проблематика. Німецька класична філософія як квінтесенція філософського раціоналізму. Теоретичні джерела, природничо-наукове підґрунтя і соціально-економічні умови виникнення діалектико-матеріалістичної філософії. Місце класичної філософії в історико-філософському процесі.

Некласична європейська філософія. Поняття некласичної філософії. Причини її формування. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії. Некласичний раціоналізм. Проблема нераціонального, її дослідження з позицій раціоналізму. Плюралізм некласичної філософії. Основні напрямки і течії некласичної філософії.

Джерела формування та особливості розвитку філософії в Україні. Роль християнства у становленні філософських ідей. Філософська думка Київської Русі. Філософія XIV-XVI століть. Становлення і функціонування професійної філософії у Києво-Могилянській академії. Академічна філософія XIX століття. Українська філософія першої половини XX століття. Розробка філософських проблем в Україні в останній чверті XX – на початку XXI століття.

Сутнісні риси сучасної філософії. Своєрідність передумов і проблематика сучасної філософії, її основні питання. Традиції та новаторство у сучасній філософії. Основні школи і напрями сучасної філософії.

Змістовий модуль 2.

Проблеми онтології, їх значення для військової теорії та практики.

Тема 2.1. Буття як філософська проблема, її значення для військової теорії та практики

Онтологія як вчення про буття. Концепції буття в історії філософії. Поняття і структура буття. Основні рівні і форми буття, їх взаємозв'язок. Значення філософського вчення про буття для військової теорії та практики.

Проблема субстанції. Монізм, дуалізм і плюралізм як філософські принципи трактування субстанції. Залежність філософських поглядів на субстанцію від рівня розвитку науки. Матерія як субстанція. Еволюція поглядів на матерію в історії філософії. Сутність і зміст філософського розуміння матерії. Основні характеристики матерії. Структура і властивості матерії. Спосіб і форми існування матерії. Взаємозв'язок матерії, руху, простору, часу. Просторово-часовий фактор у практиці військової справи. Значення філософського вчення про матерію для військової теорії та практики.

Тема 2.2. Концепції розвитку, їх значення для військової теорії та практики.

Проблема розвитку в історії філософії. Основні концепції розвитку: діалектична, метафізична, синергетична.

Діалектика як вчення про універсальні зв'язки, зміни і розвиток. Історичні форми діалектики.

Принципи діалектики. Проблема класифікації принципів діалектики. Основні принципи діалектики. Методологічне значення основних принципів діалектики для військової теорії та практики.

Закони діалектики. Класифікація законів діалектики. Основні закони діалектики. Механізм дії законів діалектики, специфіка їх прояву у військовій справі. Методологічні вимоги законів діалектики до діяльності військових кадрів.

Універсальність зв'язків буття. Формування уявлень про категорії в історії розвитку філософії. Категорії діалектики: сутність та особливості. Система категорій діалектики. Значення категорій діалектики для теоретичної і практичної діяльності військових кадрів.

Змістовий модуль 3.

Проблеми гносеології, їх значення для військової теорії та практики.

Тема 3.1. Філософське вчення про свідомість як відображення і діяльність, його значення для військової теорії та практики.

Проблема свідомості в філософії. Еволюція поглядів на природу і сутність свідомості в історії філософії та історії науки.

Свідомість як субстанція. Взаємозв'язок і протилежність свідомості і матерії. Відображення – атрибут матерії. Рівні відображення і його форми. Свідомість як вища форма відображення. Взаємозв'язок біологічного і соціального у формуванні і розвитку свідомості, її основні характеристики. Сучасні підходи до структури свідомості. Механізм функціонування і структура свідомості. Свідоме та неусвідомлене. Особливості прояву неусвідомленого у військовій діяльності. Взаємозв'язок чуттєвого і раціонального. Свідомість, мова, символ. Значення філософського розуміння свідомості для теорії і практики морально-психологічного забезпечення.

Свідомість індивідуальна, групова і суспільна, специфіка їхнього взаємозв'язку. Особливості взаємодії суспільного буття і суспільної свідомості. Поняття, структура і закономірності суспільної свідомості. Значення вчення про суспільну свідомість для військової теорії та практики, прогнозування та управління духовними процесами у військових колективах.

Тема 3.2. Проблема пізнання у філософії. Філософія науки

Проблема пізнання як головна філософська проблема, її відображення в історії розвитку та сучасній філософії. Основні філософські парадигми пізнавального процесу. Теорія пізнання, її основні проблеми і принципи. Процес пізнання як специфічна взаємодія суб'єкта й об'єкта. Елементи процесу пізнання.

Взаємозв'язок чуттєвого і раціонального, емпіричного і теоретичного у військово-науковому пізнанні. Основні форми чуттєвого і логічного пізнання, особливості їх застосування у військово-науковому пізнанні. Інтуїція. Умови інтуїтивної діяльності командира. Емпіричний і теоретичний рівні наукового

пізнання. Особливості емпіричного та теоретичного пізнання в умовах військової діяльності.

Поняття і характеристики істини. Основні концепції істини. Критерії істини Система критеріїв істинності військово-наукових знань. Роль практики у процесі пізнання. Види практики. Військова практика та її основні види.

Поняття методології і методу пізнання. Класифікація методів пізнання. Система методів військово-наукового пізнання. Система спеціальних методів військово-наукового пізнання, їх сутність, зміст та особливості.

Наука – складне соціальне утворення. Філософія і наука: спільне і відмінне. Особливості наукового пізнання. Зміст військово-наукового пізнання. Логіка військово-наукового пізнання і форми розвитку наукових знань. Доказовий характер, системність і універсальність наукових знань. Специфіка філософського осмислення науки. Філософські проблеми науки.

Соціально-практична зумовленість виникнення наукового знання. Основні етапи розвитку науки. Поняття наукової парадигми. Революції в науці. Диференціація та інтеграція в науці. Проблема класифікації наук: історія і сучасність. Світоглядна і методологічна роль наукової картини світу. Позитивні і негативні наслідки функціонування науки. Соціальна відповідальність вченого.

Змістовий модуль 4.

Основи соціальної філософії, їх значення для військової теорії та практики.

Тема 4.1. Проблема людини у філософії, її значення для військової теорії та практики.

Людина як предмет філософського осмислення. Антропоцентризм філософської рефлексії. Співвідношення понять “людина”, “індивід”, “індивідуальність”, “особистість”.

Основні концепції походження людини. Сутність і основні чинники антропосоціогенезу. Природа людини, її урахування у військовій теорії та практиці. Діяльнісний спосіб буття людини. Військова діяльність і людина. Діалектика свободи і необхідності в життєдіяльності людини. Проблема самореалізації особистості. Самоцінність людського життя. Життя людини і його сенс, смерть і безсмертя як виміри буття людини у світі. Сенс життя людини і військова служба. Самопожертвування в ім'я Вітчизни, честі, громадянського та військового обов'язку.

Взаємозв'язок людини, природи і суспільства. Людина і людство. Планетарна спільність долі людства і відповідальність за його майбутнє. Соціальна відповідальність військовослужбовців. Роль особистості в історії, війні і розвитку військової справи.

Значення філософського вчення про людину для військової теорії та практики.

Тема 4.2. Соціально-філософська концепція суспільства, її значення для військової теорії та практики.

Суспільство і природа як синергетичні підсистеми об'єктивної реальності. Природа – умова буття суспільства. Природа і військова справа. Природні фактори оборонного потенціалу держави.

Формування уявлень про суспільство в історії розвитку філософської думки. Проблема побудови теоретичної моделі суспільства. Поняття суспільства. Сфери суспільства: сутність, зміст і взаємозв'язок. Основні види суспільної життєдіяльності.

Поняття і структура економічної сфери. Спосіб виробництва. Матеріальне виробництво, його місце у житті суспільства. Сутність, структура, специфіка взаємозв'язку і функціонування продуктивних сил і виробничих відносин. Матеріальне виробництво і військова справа.. Економічне життя суспільства і обороноздатність держави.

Поняття і структура соціальної сфери суспільства. Сутність і зміст соціальних стосунків. Соціальна структура суспільства.. Процеси соціальної сфери суспільства і армія.

Політична сфера суспільства. Сутність та зміст політичних процесів. Поняття політики і політичної системи. Політична організація суспільства та її основні елементи. Армія і політика. Політичне життя суспільства і обороноздатність держави.

Проблема духовного життя суспільства у філософії. Своєрідність духовного життя суспільства. Поняття, зміст і закономірності духовного життя суспільства. Проблема критеріїв розвитку та показників функціонування духовного життя суспільства. Духовне життя суспільства та армія.

Розвиток суспільства як закономірний історичний процес. Джерела і спонукальні сили суспільного розвитку. Взаємозв'язок суб'єктивного і об'єктивного. Суспільні закони, їх особливості, класифікація і специфіка функціонування. Єдність та багатоманітність історичного процесу, його сутність і зміст. Проблема спрямованості суспільного розвитку. Сутність і критерії суспільного прогресу.

Проблема цінностей як філософська проблема. Сутність і природа цінностей. Критерії цінностей. Джерела та закономірності розвитку цінностей. Місце та роль цінностей у житті суспільства. Цінності і військова діяльність. Особистість і проблема ціннісних орієнтацій. Соціально-історична зумовленість ціннісних орієнтацій. Особливості ціннісних орієнтацій військовослужбовців.

Значення соціально-філософської концепції суспільства для військової теорії та практики.

Змістовий модуль 5.

Філософські проблеми війни та армії.

Тема 5.1. Соціально-філософська концепція війни.

Зародження і розвиток філософського осмислення війни в історії розвитку людства. Сучасні проблеми філософії війни.

Взаємозв'язок війни і політики. Вплив політики на війну. Вплив війни на політику. Розуміння сутності війни. Війна і збройний конфлікт. Соціальний характер війни як комплексна оцінка війни. Соціальний характер війни росії проти України.

Постановка проблеми причинності війни. Особливості розуміння проблеми причинності війни у різних соціально-філософських і соціально-політичних

доктринах. Причини збройної агресії росії проти України.

Проблема класифікації війн і збройних конфліктів в історії філософії війни. Основні засади для класифікації війн: соціально-історичні, соціально-політичні, масштабні, просторові, часові, військово-технічні. Класифікація збройних конфліктів: за інтенсивністю, за тривалістю, за спрямованістю.

Гібридні війни сучасності: поняття та особливості, причини та умови виникнення, етапи розгортання. Особливості гібридної війни проти України.

Поняття законів війни. Характерні риси законів війни. Система законів війни. Основний закон війни. Загальні закони війни. Закони збройної боротьби. Закони бойових дій. Закони війни і принципи військового мистецтва.

Значення соціально-філософської концепції війни для військової теорії та практики.

Тема 5.2. Воєнна могутність держави.

Поняття воєнної могутності держави. Потенціальна і реальна воєнна могутність держави. Основні потенціали воєнної могутності держави: економічний потенціал, соціальний потенціал, політичний потенціал, духовний потенціал, військовий потенціал. Воєнна могутність держави і природні фактори. Воєнна могутність держави і національна безпека.

Поняття військового потенціалу держави. Елементи військового потенціалу держави. Фактори, що впливають на стан військового потенціалу держави. Військовий потенціал і національна безпека.

Значення соціально-філософського осмислення сутності і змісту воєнної могутності держави для військової теорії та практики, забезпечення національної безпеки держави у воєнній сфері.

Тема 5.3. Армія як засіб збройного насильства.

Проблема армії в історії розвитку філософської думки. Основні концепції сутності і призначення армії. Виникнення армії: процес еволюції від воєнної організації родів та племен до специфічного утворення, об'єднання озброєної частки суспільства. Передумови і фактори виникнення армії. Сутність армії. Армія як соціально-політична організація. Історичний характер функцій армії. Функції сучасної армії. Призначення Збройних Сил України.

Армія як цілісне соціально-політичне утворення. Системний підхід до армії. Розмежування підсистем армії: підсистеми армії як соціально-політичної організації і підсистеми армії як військової організації. Основні сфери життєдіяльності армії як соціально-політичної організації: військово-професійна сфера армії, військово-політична сфера армії, соціальна сфера армії, духовна сфера армії, військово-економічна та матеріально-технічна сфера армії.

Поняття і характер законів армії. Система законів армії: закони структури, закони розвитку армії, закони функціонування.

Проблема класифікації армій. Основні засади для класифікації армій: військово-технічні (організація армії, озброєння армії), соціально-історичні (стародавнього світу, середньовіччя, Нового часу, сучасності), організаційні (постійні, міліційні, змішані), спосіб комплектування (найомні, за призовом, за

контрактом), легітимність (армії держав, армії створені соціально-історичними і соціально-класовими спільностями), функції армії, ступінь розвитку держави.

Значення соціально-філософського осмислення армії для військової теорії та практики, забезпечення національної безпеки держави у воєнній сфері.

Тема 5.4. Армія і сучасне суспільство.

Становлення та історичний моделей взаємозв'язку армії і суспільства. Основні концепції взаємозв'язку армії і суспільства. Фактори, що визначають модель взаємозв'язку армії і суспільства. Сучасні тенденції еволюції моделей взаємозв'язку армії і суспільства.

Поняття функцій армії. Еволюція функцій і призначення армії у процесі історичного розвитку суспільства. Фактори, що визначають функції і призначення армії. Сучасні загрози і виклики національній безпеці і функції армії.

Основні аспекти взаємодії армії і суспільства: армія як соціально-політичний інститут суспільства, який висуває вимоги до рівня розвитку та функціонування сфер суспільної життєдіяльності, впливає на розподіл матеріально-технічних і фінансових ресурсів; армія як соціально-політична організація, яка постає споживачем суспільних цінностей (матеріальних, духовних, соціальних, політичних).

Армія і економічне життя суспільства. Армія і соціальне життя суспільства. Армія і духовне життя суспільства. Армія і політичне життя суспільства. Фактори, що зумовлюють місце та роль армії у житті сучасного суспільства.

Методологічне значення соціально-філософського осмислення місця та ролі армії у житті сучасного суспільства для військової теорії та практики.

Змістовий модуль 6.

Релігієзнавство

Тема 6.1. Релігієзнавство як наука, його значення для військової теорії та практики.

Релігієзнавство як явище духовної культури. Виникнення і становлення релігієзнавства. Релігія – складне духовне утворення. Соціальні, гносеологічні, онтологічні та психологічні чинники релігії. Функції релігії. Класифікація релігії та її географія.

Релігія і армія: минуле і сучасність, світовий досвід і національні особливості.

Тема 6.2. Світові релігії і сучасні нетрадиційні релігійні культури.

Первісні вірування. Релігії Стародавніх цивілізацій.

Світові релігії, їхня специфіка, течії та загальна характеристика. Проблеми війни, миру і військового обов'язку у світових релігіях.

Нові світові релігії – загальна характеристика. Поняття і загальна характеристика локальних релігій.

Дохристиянські вірування слов'ян. Розвиток християнства в Україні. Християнські конфесії. Церковні розколи та їх вплив на релігійну ситуацію в Україні. Нехристиянські релігії в Україні. Нетрадиційні релігії. Секти. Свобода совісті як загальнолюдська цінність. Законодавче закріплення свободи совісті в

Україні. Особливості реалізації свободи совісті та релігійної обрядовості в умовах військової служби.

Змістовий модуль 7.

Логіка

Тема 7.1. Логіка як наука. Основні закони логіки, їх значення для діяльності військових кадрів.

Багатозначність терміну “логіка”. Поняття мислення. Істинність думки і правильність міркування. Правильне і неправильне мислення. Роль правильного мислення у пізнанні, функціонуванні знання і спілкуванні.

Історичні етапи розвитку логічного знання. Логіка як наука. Види логіки та їхня характеристика. Предмет і структура формальної логіки. Теоретичне і практичне значення логіки, її роль у формуванні і розвитку культури мислення.

Поняття і специфіка законів формальної логіки, їх загальнолюдський характер. Основні закони формальної логіки: закон тотожності, закон суперечності, закон виключеного третього, закон достатньої підстави. Логічні помилки, пов'язані з порушенням законів формальної логіки. Формально-логічні закони і аргументація. Структура і логіка аргументації. Роль законів формальної логіки у пізнанні і спілкуванні. Значення законів логіки для діяльності військових кадрів.

Тема 7.2. Форми мислення, їх значення для діяльності військових кадрів.

Поняття та загальна характеристика форм мислення, їх відмінність від чуттєвих форм відображення. Роль форм мислення у пізнанні і функціонуванні знання. Роль форм мислення для військової теорії і практики, теорії і практики морально-психологічного забезпечення.

Сутність, обсяг і зміст поняття як форма мислення. Логічні прийоми формування поняття. Види понять. Логічні відношення між поняттями. Логічні операції над поняттями.

Сутність, логічна структура і види суджень. Види простих суджень і логічні відношення між ними. Види складних суджень і логічні відношення між ними. Запитання і відповіді, їх структура і види.

Сутність, структура, види умовиводів та їхня характеристика. Логіка конструювання умовиводів.

Змістовий модуль 8.

Етика та естетика.

Тема 8.1. Етика – наука про мораль, її значення для військової теорії та практики.

Природа, сутність і структура моралі. Специфіка морального і правового регулювання людської життєдіяльності. Особливості моральної регуляції у військовій діяльності. Загальнолюдське, національне і класове у моралі. Мораль і культура.

Історичний контекст становлення та основні етапи розвитку етики. Сучасний стан і проблеми розвитку етичного знання. Органічний взаємозв'язок етики і філософії. Місце і роль етики в системі знань про людину, функціонуванні

суспільних відносин, освоєнні людьми природи.

Військово-етична теорія, її сутність та зміст. Становлення, розвиток і завдання військово-етичної теорії.. Значення військово-етичної теорії для діяльності військових кадрів.

Тема 8.2. Основні категорії етики. Категорії військової етики, їх значення для військової теорії і практики.

Специфіка етичних категорій, їх ціннісний і нормативний характер, історична і соціальна зумовленість. Зміст і функціональне навантаження категорій етики. Проблема освоєння людиною етичного знання і застосування його на практиці. Категорії військової етики та їх специфіка. Класифікація категорій військової етики. Значення категорій військової етики для теорії і практики морально-психологічного забезпечення. Моральна культура і моральне виховання. Шляхи формування моральної культури військовослужбовців.

Поняття професійної етики. Етика офіцера як різновид професійної етики. Сутність та зміст етики офіцера. Моральне обличчя та авторитет офіцера. Сутність і зміст морального етикету, його походження і роль в житті суспільства. Особливості військового етикету. Моральні якості і етика вченого.

Тема 8.3. Естетика – наука про становлення і функціонування чуттєвої культури людини. Основні категорії естетики.

Феномен краси. Специфіка естетичного освоєння людиною світу. Естетичні почуття, смак, потреба. Естетичне як необхідний елемент діяльності та її результатів. Естетичний зміст військової праці, побуту, міжособистісних стосунках та у сфері поведінки військовослужбовців.

Естетична свідомість і художня практика. Мистецтво як результат і процес естетичної діяльності. Види мистецтва, їх використання у теорії і практиці морально-психологічного забезпечення.

Естетика як наука. Основні етапи розвитку естетичного знання. Естетичні проблеми сучасності. Місце і роль естетики в житті людини і суспільства. Специфіка естетичних категорій, історична і соціальна зумовленість їхнього змісту. Естетична культура і естетичне виховання. Сутність та зміст естетичного виховання військовослужбовців.

3. Рекомендована література

Основна література

1. Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика) : підручник. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х. : ХУПС, 2011.
2. Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика) : підручник. – 3-тє вид., переробл. та допов. – Х. : ХУПС, 2018.
3. Філософія: Підручник. – Харків, ТОВ “Модель Всесвіту”, 2001.
4. Релігієзнавство. Основи релігійних вчень: навч. посіб. / О.Ю.Панфілов, Р.В. Гула, П.В. Квіткін та ін. - Х. : ХНУПС, 2020.
5. Основи філософських знань: Підручник. – К. : Центр учбової літератури,

2008.

6. Соціальна філософія. Підручник. – Харків : Прапор, 2007.
7. Філософія історії. Підручник. – Харків : Прапор, 2006.

Допоміжна література

1. Александрова О. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2012.
2. Аляєв Г. Є. Лекції з релігієзнавства: Навчальний посібник. / Г. Є. Аляєв, В. М. Мешков, О. В. Горбань – К.: Укр.-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 2013.
3. Андрущенко В.П., Губерський Л.В., Михальченко М.І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищих навч. закл.. – 3-тє вид., випр. та доп. – К.: Генеза, 2006.
4. Андрущенко П.В., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. – К.: Видавництво “Генеза”, 1996.
5. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Наукова думка, 1997.
6. Гусєв В. І. Західна філософія Нового часу. XVII – XVIII ст.: Підручник. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2013.
7. Данильян О.Г., Тараненко В.М. Релігієзнавство : Підруч. Для вищої школи. – Х. : Прапор, 2006.
8. Донцов Д. Дух нашої давнини. – Клайпеда, 1991.
9. Естетика: Підручник / Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, О. І. Онищенко, Д. Ю. Кучерюк ; За заг. ред. Л.Т. Левчук. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища школа, 2005.
10. Історія української філософії: Підручник. – К.: Академвидав, 2008.
11. Історія філософії України. Навч. посібник / Упорядники М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. – К.: Либідь, 2014.
12. Історія філософії: Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця. – К.: Знання України, 2006.
13. Ішмуратов А. Т. Вступ до філософської логіки: Підручник для студентів та аспірантів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К.: Абрис, 1997.
14. Калінін Ю. А. Релігієзнавство: Підручник / Ю. А. Калінін, Є. А. Харьковщенко – К.: Наукова думка, 2014.
15. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Український центр духовної культури, 2009.
16. Кондзьолка В. В. Історія середньовічної філософії: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2011.
17. Кротиков В.П. Основи релігійних вчень та практичні рекомендації органам військового управління щодо душпастирської опіки військовослужбовців Збройних Сил УКРАЇНИ: навчально-методичний посібник. – К. : НДЦ ГП ЗС України, 2010.
18. Кушаков Ю.В. Нариси з історії німецької філософії Нового часу: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2014.

19. Лубський В.І. Релігієзнавство: Підручник/ В.І. Лубський, С.М. Бурлак та ін. – К.: Академія, 2012.
20. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2011.
21. Мануйлов Є.М., Дзьобань О.П. Філософія. Основні категорії та поняття. – Х. : ХВУ, 2004.
22. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій. – Київ : АртЕк, 1998.
23. Рассел Б. Історія західної філософії. – К. : Основи, 2011.
24. Релігія і армія (соціально-філософський аналіз взаємовідносин) : Навч. по-сіб. / С.С. Семенов, В.М. Мартинюк, В.Л. Грищенко, О.В. Громико, Е.А. Кальницький. – Полтава : Вид-во ПВІЗ, 2006.
25. Соціальна філософія: Короткий Енциклопедичний Словник. – Київ-Харків : ВМП “Рубікон”, 1997.
26. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії: Навчальний посібник. – К.: Україна, 2010.
27. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремінь, В. В. Ільїн. – К.: Книга, 2015.
28. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2013.
29. Філософія: Підручник / Бичко І. В., Бойченко І. В., Табачковський В. Г. та ін. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2012.
30. Філософський енциклопедичний словник / НАН України; Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди / В.І. Шинкарук (голова редкол.). – К.: Абрис, 2002.

Досвід Російсько-Української війни

1. Воєнно-історичний опис російсько-української війни (квітень 2023 року). – К., 2023.
2. Воєнно-історичний опис Російсько-Української війни (квітень-грудень 2022р.). Міністерство Оборони України. Генеральний штаб Збройних Сил України. – К., 2022.
3. Воєнно-політична обстановка в ході російсько-української війни (лютий – червень 2022 року): збірник інформаційно-аналітичних матеріалів / О. Остапчук, В. Топальський, С. Черевичний та ін. – Київ: НДЦ ГП ЗС України, 2022.
4. Збірник №5 “Матеріали вивчення бойового досвіду російсько-української війни 2022 року”. Липень 2022. ТКП 7-000(162) 01.02.

4. Форма контролю рівня знань і вмінь

Контроль рівня знань і вмінь проводиться у формі іспиту, який проводиться комісією у складі 3-х науково-педагогічних працівників. Іспит проводиться за білетами. Білети, перелік матеріалів, користування якими дозволяється під час проведення іспиту, і критерії оцінювання обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються заступником начальника університету з наукової роботи не пізніше ніж за місяць до початку складання іспиту.

Критерії оцінювання під час проведення діагностики під час контролю рівня знань і вмінь:

- “*відмінно*”, якщо кандидат має глибокі та всебічні знання теоретичних положень, які розглядаються і логічно, аргументовано та послідовно розкриває їхній зміст, володіє методологією та методикою застосування теоретичних положень для аналізу стану процесів суспільної життєдіяльності, розвитку військової теорії та практики, життєдіяльності Збройних Сил України;
- “*добре*”, якщо кандидат твердо знає теоретичні положення і вірно та послідовно розкриває їхній зміст, вміє застосувати теоретичні положення для аналізу стану процесів суспільної життєдіяльності, розвитку військової теорії та практики, життєдіяльності Збройних Сил України;
- “*задовільно*”, якщо кандидат в основному знає теоретичні положення, які розглядаються, але не досить послідовно розкриває їхній зміст, не може у повному обсязі застосувати теоретичні положення навчальної дисципліни для аналізу стану процесів суспільної життєдіяльності, розвитку військової теорії та практики, життєдіяльності Збройних Сил України;
- “*незадовільно*”, якщо кандидат не засвоїв основні теоретичні положення, які розглядаються, не може розкрити їхній зміст та застосувати теоретичні положення навчальної дисципліни для аналізу стану процесів суспільної життєдіяльності, розвитку військової теорії та практики, життєдіяльності Збройних Сил України.

Загальна оцінка виставляються за результатами відповідей за окремими питаннями білетів.

5. Засоби діагностики рівня знань і вмінь

Білету для складання вступного іспиту з філософії складаються з питань, що охоплюють зміст програми вступного іспиту. Орієнтовний перелік питань для підготовки до іспиту.

1. Філософія як наука: предмет, коло проблем і функції.
2. Філософія у системі наук: основні концепції взаємозв'язку філософії і науки.
3. Філософія і світогляд: загальне та особливе, специфіка взаємозв'язку.
4. Становлення і розвиток філософії: етапи, закономірності і тенденції.
5. Філософського вчення про буття, його значення для військової теорії та практики.
6. Філософського вчення про матерію, його значення для військової теорії та практики.
7. Діалектика як вчення про загальний зв'язок та розвиток, її значення для військової теорії та практики.
8. Принцип загального зв'язку: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.

9. Принцип розвитку: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
10. Поняття, система і характер законів діалектики, їх значення для військової теорії та практики.
11. Закон єдності та боротьби протилежностей, його значення для військової теорії та практики.
12. Закон взаємного переходу кількісних та якісних змін, його значення для військової теорії та практики.
13. Закон заперечення заперечення, його значення для військової теорії та практики.
14. Поняття, система і характер категорій діалектики, їх значення для військової теорії та практики.
15. Категорії діалектики: поняття, класифікація та особливості, їх значення для військової теорії та практики.
16. Категорії “одиничне”, “особливе” і “загальне”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
17. Категорії “причина” і “наслідок”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
18. Категорії “необхідність” і “випадковість”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
19. Категорії “сутність” і “явище”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
20. Категорії “зміст” і “форма”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
21. Категорії “можливість” і “дійсність”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
22. Категорії “частка”, “ціле” і “цілісність”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
23. Категорії “елемент” і “система”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
24. Філософського вчення про свідомість, його значення для військової теорії та практики.
25. Філософське вчення про пізнання, його значення для пізнання процесів війни та військової справи.
26. Філософського вчення про суспільство, його значення для військової теорії та практики.
27. Філософське осмислення економічної сфери суспільства: поняття, зміст і значення для військової теорії і практики.
28. Філософське осмислення соціальної сфери суспільства: поняття, зміст і значення для військової теорії і практики.
29. Філософське осмислення політичної сфери суспільства: поняття, зміст і значення для військової теорії і практики.
30. Філософське осмислення духовної сфери суспільства: поняття, зміст і значення для військової теорії і практики.

31. Філософське вчення про суспільну свідомість, його значення для теорії і практики виховної роботи.
32. Філософські проблеми взаємозв'язку суспільства і природи, їх значення для аналізу процесів війни та військової справи.
33. Філософські аспекти суспільного прогресу, їх значення для військової теорії та практики.
34. Цінності і ціннісні орієнтації: поняття, класифікація і роль у житті суспільства і Збройних Сил.
35. Філософське вчення про людину, його значення для військової теорії та практики.
36. Філософське осмислення сутності і змісту концепцій походження війни, його значення для військової теорії та практики.
37. Філософське розуміння сутності і соціального характеру війни, його значення для військової теорії та практики.
38. Філософське осмислення класифікації війн і збройних конфліктів, його значення для військової теорії та практики.
39. Поняття сутності, характеру і системи законів війни, його значення для військової теорії та практики.
40. Поняття сукупної (комплексної) могутності держави, його значення для військової теорії та практики.
41. Поняття воєнної могутності держави, його значення для військової теорії та практики.
42. Поняття сутності і змісту сфер життєдіяльності сучасної армії як соціально-політичного утворення, його значення для військової теорії та практики.
43. Поняття сутності, функцій і класифікації армій, його значення для військової теорії та практики.
44. Поняття сутності, системи і характеру законів сучасної армії, їх значення для військової теорії та практики.
45. Філософське осмислення загальних закономірностей взаємозв'язку армії і суспільства, його значення для військової теорії та практики.
46. Філософське осмислення основних аспектів взаємодії армії і сучасного суспільства, його значення для військової теорії та практики.
47. Поняття сутності і змісту моделей взаємозв'язку армії і сучасного суспільства, його значення для військової теорії та практики.
48. Філософське осмислення основних напрямків впливу суспільства на армію, його значення для військової теорії та практики.
49. Філософське осмислення основних напрямків впливу армії на суспільство, його значення для військової теорії та практики.
50. Філософське осмислення взаємозв'язку армії і економічної сфери суспільства, його значення для військової теорії та практики.
51. Філософське осмислення взаємозв'язку армії і соціальної сфери суспільства, його значення для військової теорії та практики.
52. Філософське осмислення взаємозв'язку армії і політичної сфери суспільства, його значення для військової теорії та практики.

53. Філософське осмислення взаємозв'язку армії і духовної сфери суспільства, його значення для військової теорії та практики.

54. Логіка як філософська наука, її місце у системі наукового знання і значення для діяльності військових кадрів.

55. Закони логіки: поняття, система, загальна характеристика і значення для діяльності військових кадрів.

56. Форми мислення: види, характеристика і значення для діяльності військових кадрів.

57. Логічні проблеми у розвитку наукових знань: сутність та шляхи вирішення.

58. Релігієзнавство як філософська наука, її місце у системі наукового знання і значення для діяльності військових кадрів.

59. Сутність і походження релігії, її місце у житті суспільства і збройних сил.

60. Світові релігії: основні риси та особливості, роль у житті суспільства.

61. Етика як філософська науки, її місце у системі наукового знання і значення для діяльності військових кадрів.

62. Мораль як суспільне явище: сутність, походження і роль у житті суспільства, процесах війни та військової справи.

63. Моральна регуляція: поняття, умови і роль у життєдіяльності військових колективів.

64. Військово-етичні категорії: поняття, класифікація, особливості і значення для діяльності військових кадрів.

65. Моральне виховання військовослужбовців: сутність, зміст та особливості.

66. Естетика як філософська наука, її місце у системі наукового знання і значення для діяльності військових кадрів.

67. Категорії естетики: поняття, класифікація, особливості і значення для діяльності військових кадрів.

68. Естетичне виховання військовослужбовців: сутність, зміст та особливості.

69. Естетичний зміст військової праці, життєдіяльності військовослужбовців.